

Széman Zsuzsa

A kábítószeres egy fának is tehet fogadalmat

Egy thaiföldi gyógyító telep tapasztalatai

Az alábbiakban egy Bangkoktól mintegy 150 kilométerre északra fekvő buddhista településen megismert gyógyító eljárásról számolok be. Az a három és fél óra, melynek során 4 fős csoportunk megismerkedett a kezelés lényegével, nem adott elég mély ismereteket ahhoz, hogy minden aspektusában elemezzük a problémát. Azonban ennek alapján is érzékeltetni lehet, hogy együttesen milyen eredményekre képes egy szuggesztív vezéregyéniség jelenléte, a helyi adottságok és a nagy toleranciájú buddhista vallás összefonódása.

Az ország nemcsak természeti szépségeiről, buddhista templomairól híres. Egyúttal hírhedt is a Laosz–Burma–Thaiföld között fekvő ún. ópium aranyháromszögben folytatott drogtermeléséről, kábítószerkereskedelméről és a vidék kábítószerfogyasztóiról. A meglátogatott buddhista település is ennek a ténynek köszönheti kialakulását. Egy napon, 42 évvel ezelőtt, a közelben fekvő barlangok egyikében élő buddhista szerzetesnőt egy drogfüggő kereste fel, kérve, hogy segítsen leszoknia a kábítószerről. A szerzetesnő a hegyekből fakadó, tiszta formájában az emberi szervezetre ártalmatlan vízben gyógy növényeket főzött, s ez a főzet meggyógyította a drogfüggőt. Ettől az időtől kezdve egyre több szerzetes foglalkozott a kábítószer problémájával. A gyógy növényes kezelést mentális kezeléssel párosították, s a betegeket mélyhipnózisnak vetették alá.

A telep felvirágoztatása mégis csak mintegy 15 évvel ezelőtt kezdődött, és egyértelműen egy kiemelkedő személyiség megjelenéséhez fűződik. A 48 éves, fekete bőrű Gordon szerzetes New Yorkban született, s iskoláinak befejezése után zsoldosként az amerikai hadsereg tagja lett. Végigszolgált a vietnámi háborút, harcolt Dél-Afrikában, Haitiben és Dél-Amerika különböző országaiban. 30 éves korában – amikor saját bevallása szerint egy zsoldoskatonára már kiöregszik és megfárad – turistaként Thaiföldre érkezett, ahol megfogta a buddhizmus szelleme, és beállt egy buddhista kolostorba boncnak. Néhány év alatt elsajátította a meditációt, s bizonyos, az ázsiai kultúrában hagyományosnak tekintett orvostudományi ismeretekre tett szert, megtanulta a mélyhipnózis-gyógyítást.

Gordon szerzetes hivatalosan a telep vezetőhelyettese lett. A gyakorlatban

teljes egészében ő irányítja a faluból, kórházból, kolostorból álló közösség életét. Korábbi katonai tapasztalatait felhasználva megszervezte a hegyek övezte település állandó védelmét. (Erről csak annyit árult el, hogy a hegygerincen 24 órás szolgálatban őrt álló buddhista szerzetesek mindent tudnak a telep körzetében történő eseményekről, s szükség esetén azonnal intézkednek.) Amikor néhány éve a thai kormány és az ENSZ ópiumtermesztést helyettesítő alternatív programja csődöt mondott (ennek keretében az ópiumaranyháromszögben elhelyezkedő falvaknak ingyen adtak vezetőmagvakat és az új kultúrákhoz szükséges termelőeszközöket), Gordon szerzetes felgyalogolt Északra (szerzetesrendjében tilos bármilyen jármű használata). Meggyőző képességével, szuggesztív személyiségével elérte, hogy négy, az ópiumtermesztés egyes folyamataira szakosodott, klánokban élő falu, összesen kilencezer ember, három hónap alatt a saját telepére költözzön. Gordon a négy falu lakosainak nemcsak biztos megélhetést akart nyújtani (a kormányprogram alapvető gondja ugyanis az volt, hogy a más termékkultúrára átállt falvak lakói az ópium helyett termelt hasznos növényeket nem tudták értékesíteni), hanem a drogról is le akarta szoktatni őket. Az ópiumtermesztéssel foglalkozó falvak minden lakosa, a kisgyermekeket is beleértve, maga is ópiumfüggő volt. A csecsemők nemcsak az anyatejjel szívták magukba az ópiumot – hanem a földeken dolgozó anyák olyankor is ópiummal nyugtatták kicsinyeiket, amikor sírtak, vagy betegek voltak.

Ezt a modern „népvándorlást” a jobboldali, diktatórikus hajlamú thai kormány nem nézte jó szemmel. Abban, hogy kilencezer ember Bangkokhoz közel telepedett le, katonai erő, esetleges ellenállási góc kialakulásának lehetőségét látta. Végül is a következő megfontolásokból nem hozott ellenintézkedéseket: 1. A buddhista szerzetesek különösen fontos szerepet töltenek be a thai ember vallás által meghatározott hétköznapijaiban. Egy buddhista, gyógyítást hirdető szerzetes elleni fellépés rossz fényt vetett volna a kormányra magára. 2. Úgy gondolták, hogy előbb-utóbb úgyis kudarcba fullad az egész vállalkozás. Kizártnak tartották, hogy az az elképzelés, mely a teljes önellátás elvét tartotta szem előtt, hosszú távon működőképes legyen. Nem tudták elképzelni például az egészségügyi ellátás és az iskoláztatás kérdésének megoldását, mert nem számoltak azzal, hogy a világ minden részéről származó, háromszáz főt számláló buddhista szerzetesrend tagjai között nagy számban található felsőfokú végzettségű orvosi, jogász, ügyvédi, tanári, mérnöki képesítésű ember. Így a telep nemcsak az élelmezés, ruházzkodás, építkezés, hanem az alsófokú képzés és a gyógyítás területén is teljesen önellátóvá vált. Csak kivételesen bonyolult esetekben (például sebészi beavatkozás) fordulnak külső segítséghez. Pénzt a telepen nem használnak. Az egész közösség alapvetően vegetáriánus, csak a gyermekek esznek húst. Az ő megfelelő táplálásuk érdekében Gordon szerzetes haltenyészetet létesített, és most hozta létre egy kecskefarm és egy vízbivaly-telep alapjait.

A falvak életében a Thaiföldre és Ázsiára jellemző tradicionális és modern életvitel furcsa keveréke tapasztalható, amely most kommunális elemekkel bővült. Használnak például biciklit, tévét, tudnak pingpongozni. Ugyanakkor rítusaikban a bibliai időkből való elemeket őriznek. Így pl. a párválasztásra évente egyszer kerül sor. Ekkor az eladósorba került lányok és a házasulandó

legények díszes öltözékben felsorakoznak. A legények egy labdát dobnak a lányok felé, s az lesz a feleségük, aki azt elkapja. Ezután a két család összeül, s a labdával kiválasztott lányt a fiúnak meg kell vásárolnia. A lány értéke körülbelül 500 dollárnál kezdődik. Ez a tradicionális párválasztás a telepen is kötelező érvényű, annak ellenére, hogy nem használnak pénzt. Éppen ezért a legénynek a lány családjánál – általában három éven keresztül – le kell dolgoznia a vételárat. Csak ezután kerülhet sor a tényleges lakodalomra.

Gordon jogi téren alapvetően a thai törvényeket érvényesíti, de azokat bizonyos tapasztalat szülte bölcs intézkedésekkel egészíti ki. Nem engedélyezi például, hogy öt feleség legyen egy családban, amelynek szokását az északon élő törzseknél, klánoknál még őrizték. A thai törvény értelmében ugyan itt is lehet egy férfinak két felesége, de a második feleség a telepen nem élhet az első mellett. Számára külön házat kell építeni, távol az elsőtől, s a két feleség egymással nem találkozhat. A kétnejűség újabban lassan egynejűséggé alakul át, aminek részben az is oka, hogy a telepen több a férfi, mint a nő. A kezelésre jelentkezettek között – nem utolsósorban a nők szégyenlőssége miatt – sokkal több a férfi. A gyógyult férfiak jelentős része itt telepszik le, s közülük sokan szívesen vesznek második, azaz „mellékfeleséget”. Az alacsonyabb társadalmi státusszal rendelkező mellékfeleségek ugyanakkor örömmel fogadják a presztízsüket emelő házassági ajánlatot, aminek általában nincs jogi akadálya. A házasságkötéshez szükséges elbocsátó engedélyt ugyanis a korábbi első feleségnek kell megadnia, s ő általában szívesen szabadul meg a férjétől. A korábbi házasságból származó gyermekeket az új férj automatikusan adoptálja. Válásra igen ritkán kerül sor, s csak akkor, ha a férj az egész közösség számára elfogadhatatlanul rosszul bánik a feleségével, például veri. Ilyen esetekben az asszonynak jogában áll minden, a férj tulajdonát képező ingósággal együtt visszaköltözni korábbi, anyai családjához.

A falvak letelepítése után elsőrendű feladat volt, hogy a betegek faluközösségéből az egészségesekévé alakuljon, s az új telepesek teljes egészében leszokjanak a kábítószerezőfogyasztásról. Gordon kemény munkájának köszönhetően a telepítettek közül ma már egy ember sem szed kábítószert. Megmutatta azokat a 6–10 éves kisgyerekeket is, akiknél sikeresen alkalmazta a terápiát. „Tisztának” gyakorlatilag csak a településre költözés utáni gyerekeket lehet tekinteni, akik rohamosan növelik a telep mai – a szerzetesekkel és a kórházban kezeltékkel együtt – 15 ezer fős létszámát. A napi szaporulat 2–15 újszülött.

Az alábbiakban azt az eljárást mutatom be, ahogyan a kórházban ma a drogbetegeket kezelik.

A gyógyítást nagyban megkönnyíti a közvetlen kommunikáció. Gordon szerzetes az angolon, francián, spanyolon kívül beszél a thai, vietnámi, dél-kínai, laoszi, kambodzsai, balinéz nyelveket, és természetesen tud szanszkritül is. De szerzetesei segítségével tud oroszul, héberül, arabul, németül stb. érintkezni. Mindez lehetővé teszi, hogy a világ különböző tájairól érkező betegekkel a kezelés megkezdése előtt elbeszélgessen. Alapvető elve, hogy csak azt tudja sikeresen gyógyítani, aki maga is meg akar szabadulni a kábítószerezőfüggőségtől, illetve az alkoholizmustól. Ez a belső készség nagyban

hozzájárul eredményességéhez. Az alkoholisták esetében a kezelés igen sikeres, százszázalékos. A drogfüggőségben szenvedőknél az eredmény már csak 70 százalékos. A fennmaradó 30 százalék vagy visszaesik, vagy eleve nem is akarja a kúrát, s arra csak valamilyen külső kényszernek engedve jelentkezett. Kisebbség a siker az idősek körében is. Gordon szerzetes a 45 évet jelöli meg olyan életkori határként, ameddig még nagy valószínűséggel sikerrel zárul a leszoktatás. A kezelést fiatalabb korban sokkal eredményesebbnek tartja. De időseket is elvállal, ha az érintett erősen akarja a kezelést.

A kezelés megkezdése előtt minden jelentkezővel közlik, hogy az alatt a harminc nap alatt, ameddig a kórházban tartózkodnak, szinte robotokká válnak. Minden percüket, még biológiai szükségletük elvégzése idejét is a szerzetesek határozzák meg. Elmondják nekik, hogy a kúra alatt egy gyógyszeres, valamint egy munkaterápián és a mélyhipnózis alkalmazásán alapuló kezeléssel vesznek majd részt. Amennyiben ebbe az érintett beleegyezik, kezdetét veszi a tényleges kúra.

Újból hangsúlyoznunk kell, hogy a kezelés alapvető eleme az önkéntes vállalás, vagyis, hogy a beteg maga is akarja drogfüggősége megszüntetését. A szerzetes szerint ez könnyebben realizálható, ha az ember konkrét ígéretet tesz – vallási és felekezeti hovatartozástól függetlenül – valakinek, akiben hisz, mert a hit önmagában fél gyógyulást eredményez. Mivel szerinte egy isten létezik, teljesen mindegy, hogy a hívő Jézusnak, Sívának, Allahnak, Jehovának nevezi. (Ebben a szellemben építik például a betegek a telep templomát, ahol a világ minden vallása békésen megfér egymás mellett, s ahol mindenki kedvére és saját hitének megfelelően imádkozhat.) A betegnek ezért egy papírra írva fogadalmat kell tennie a számára legfontosabb felsőbbrendű lénynek, hogy leszokik a drogról. Ha természetimádó, akkor egy fának teszi meg a fogadalmát, ha pedig ateista, akkor a számára nemlétező istennek. A szerzetes nem téríteni akar. Feladatának azt tekinti, hogy a személyiségben megtalálható rosszat megpróbálja eltávolítani, s a jót, amely szerinte a leggonoszabb emberben is megvan, megpróbálja előhívni. Saját életének azt a szakaszát említi példaként, amikor zsoldoskatonaként emberek tömegét gyilkolta. Ma ennek ellentétéként egyetlen célja, hogy az általa „levágott” fejeket „visszaragassza”, a beteg embereket meggyógyítsa.

A fogadalom megtétele után kezdetét veszi a tényleges kúra a kórházban. A kórház európai mértékkel mérve inkább egyfajta menedéknak tekinthető. 15–20 fős „kórtermekből” áll, amelyekhez az Ázsiában megszokott, európai szemmel primitívnek látszó, de igen tiszta mellékhelyiségek és konyhák tartoznak. A klíma miatt a helyiségek általában több oldalon nyitottak. A kezelés több fázisa a szabadban vagy funkcionálisan erre a célra kijelölt nyitott részekben zajlik.

Az első reggel a drogfüggőt megitatják azzal a gyógynövényfőzettel, amelynek receptjét mindössze öt szerzetes ismeri – a titkot csak a halál közeledtével lehet átadni –, amelytől a kezelt személyen erős hányási roham lesz úrrá. Ezzel lényegében méregtelenítették őt. A hányást követően a beteg teljesen legyengül, de az első félórás gyomorégést leszámítva nem érez fájdalmat, nincsenek meg az egyébként megszokott elvonásos tünetek, hanem apátiás állapotban fekszik körülbelül egy napig. A szerzetesek eközben fi-

gyelik a bőrén keletkező izzadságot, megvizsgálják a hányadékokat, amelyből megtudják a drog pontos összetételét, amit még a kábítószerfogyasztó sem tud pontosan, hiszen követhetetlen mértékben keverik az eladók. E megfigyelések alapján alakítják ki az egyénre szabott gyógykezelési programot. Az első napot követően még további négy napon át itatnak a beteggel gyógyteát, de már a második naptól erőteljes munkaterápiát alkalmaznak. Ez adott esetben hajnaltól tartó kemény munkával jár, hogy a szervezet estére teljesen kifáradjon, s a beteg önmagától tudjon aludni. A munkaterápia mellé a második naptól radikális étkezési szokásváltoztatás járul. Ennek lényege, hogy a betegeknek nyolc óraker egy hatalmas tál rizst és egy kisebb tál, különféle zöldségekből álló vegyes köretet kell elfogyasztaniuk, amely mindenféle vitamint és ásványi sókat tartalmaz.

A hatodik naptól kezdve huszonöt napon át nappal a munkaterápiát, éjszaka pedig a mélyhipnózis gyógykezelést alkalmazzák. A világ különböző országaiból származó szerzetesek fele (150 fő) korábban maga is a kábítószer rabja volt. Gordon szerzetes azonban nemcsak meggyógyította őket, hanem egyúttal megtanította a gyógyításra, a hipnózis alkalmazására. Mint említettem, a kezelésnek nyelvi akadályja nincsen. Amennyiben számukra ismeretlen nyelvvvel találkoznak, például a magyarral (egy éve egy magyar kábítószerfüggőt is kezeltek), s a beteg sem beszél más nyelvet, a zenét használják a hipnózis közvetítő eszközeként, egyébként pedig a jelbeszéddel értetik meg magukat. A tapasztalatok szerint a nagyobb intelligenciával rendelkező drogfüggőnél kisebb mértékben alkalmazzák a mélyhipnózist, s az új személyiség felépítése sokkal inkább az értelemre ható meggyőzésre épül.

A gyógyítás elengedhetetlen feltétele az anonimitás biztosítása. Ezért a betegek a kórházba kerülve új nevet és egy számot kapnak, s igazi nevüket csak néhány vezető, s a gyógyításba beavatott egy-két személy ismeri. Ők pedig titoktartási fogadalmat tettek. Az ismeretlenséget más módon is védik. Családtagokat, barátokat, ismerősöket például soha nem kezelnek egyszerre, bár azt megengedik, hogy a település vendégházában (de nem a kórház területén) a kezelés idejére megszálljanak. A beteg személlyel azonban semmilyen módon nem érintkezhetnek. Arra is vigyáznak, hogy a kórházon belül ne alakuljanak ki a betegek között barátságok. Ezért minden egyes beteg szállását naponta máshol jelölik ki. Ezzel elkerülhetővé válik, hogy a spontán kialakult barátságok, szövetségek újból rossz irányba befolyásolják a betegeket, s megnehezítsék a gyógyulást.

A hathatósabb kezelés eszköztárához egy metakommunikációs jelképrendszer is hozzátartozik. Az első napos drogfüggők nyakába fekete medált akasztanak, amely a lélek és a test szennyezettségét hivatott kifejezni, s amelyet a gyógyulás előrehaladtával ezüst, majd aranyszínűvel cserélnek fel. Azok, akik néhány nap elteltével sem kapják meg a többiek felé a „jó viselkedést”, a gyógyulás előremenetelét jelző ezüst érmét, kínosan fogják érezni magukat. A gyógyuló közösséghez képest marginalitásba szorulnak.

A jelképrendszer mellett egyéb ösztönzőket is használnak. Például a jó magaviseletű, jól dolgozó betegek kuponokat kapnak, ezekért a kórházban süteményeket, üdítőket vásárolhatnak. A betegek többsége számára ezek kívánatos dolognak számítanak, s ezért igyekeznek társaikat követni.

A 30 napos kúra végén, a speciális gyógynövényeknek, a hely sajátos szellemének, a drogfüggőnél alkalmazott mélyhipnózisnak és a buddhista szerzetesek példamutatásának köszönhetően, a betegek többsége általában gyógyultnak tekinthető. Néhány esetben 60 vagy 90 napos kúrát alkalmaznak. Ezt befolyásolja a kor, illetve a beteg általános egészségi állapota. A drogfüggőség gyakran egyéb súlyos kórokkal (pl. alkoholizmussal) párosul. A legnagyobb dilemmát mégis a visszaesés problémája okozza. Ezért azt tartják a legfontosabbnak, hogy a szerzetesek és a drogfüggő között kialakult lelki kapcsolat ne szűnjön meg a hétköznapi életbe való visszatéréskor sem. Ennek érdekében minden kezelt személynek egy levelet kell írnia Gordonhoz, amelyben beszámol visszailleszkedéséről. Ezenkívül félévente a Bangkok Post c. újság hirdetési rovatába fel kell adniuk egy hirdetést ezzel a szöveggel: „Hello Gordon, I am fine” (Hello, Gordon, rendben vagyok), aláírás (kapott név és kódszám). Amennyiben a beteg nem adja fel a hirdetést, tudják, hogy bajban van, s az utókezeléssel foglalkozó csapat akcióba lép. Működik egy sürgős esetekre kidolgozott lelki segélyszolgálatuk, s egy, a visszaesőkkel foglalkozó részlegük is. A gyógyulók számának növekedésével egyenes arányban nő az újságba betett hirdetések száma, amely olykor a 10–20 oldalt is eléri.

Jelenleg dolgozzák ki a börtönbe került személyekkel való drogterápia módszerét. Első feladatnak azt tekintik, hogy a drogfüggőt az – egyébként semmilyen módon nem zárt – telepre hozzák. Ehhez a szerzetesek magabiztosságára, gyógyító tapasztalatára, szociális érzékenységére, egyfajta szociális munkás hajlandóságára és önfeláldozására van szükség. A gyakran 10–15 éves börtönbüntetésre ítélt rabot csak akkor engedik a telepre, ha onnan nem szökik meg. A szerzetesek a thai hatóságok felé vállalják, hogy a betegség meggyógyítása után a rabot a telepen tartják, ahol az normális életet élhet. Amennyiben azonban a rab megszökne, a szerzetesnek kell letölteni a rabra kiszabott börtönbüntetést. A fenti program egy éve működik, de eddig még nem fordult elő szökés, ami azt bizonyítja, hogy a társadalomból többszörösen leírt emberek – a börtönviseltek és drogfüggők – esetében is sikeresen alkalmazható a program.

A programot egyébként folyamatosan fejlesztik. 1994. november elejéig 3784 embert kezeltek, s várható volt, hogy az év végéig a jelentkezettek száma több lesz a '93-as événél (5386), ami 1990-hez képest háromszoros növekedést jelent. A legtöbb kábítószerfogyasztó az ázsiai országok mellett Hollandiából, a Benelux államokból, majd Amerikából és Portugáliából érkezik. Életkoruk megoszlásában az egyes országokból érkező betegek eltérést mutatnak. Hollandiából például inkább a 20–30 év közöttiek és a 30 év körüliek, míg Portugáliából a tizenéves fiatalok (köztük sok lány) érkezik, akik tréfából akarták kipróbálni a kábítószerrel, s akik pár alkalom után drogfüggővé váltak. (Ottjártamkor a telepen domináltak a 16–25 éves fiatalok.) Egyéniség kérdése ugyanis, hogy ki, mikor válik kábítószerfüggővé. Gordon tapasztalatai szerint átlagosan a négy egymást követő héten bevett egyszeri kábítószeradag már függőséget okozhat. (A jelenlegi körülmények között könnyű rászokni a kábítószerre. Mivel ma kábítószertermelés van a világon, a nagyobb profit érdekében a kábítószerkereskedők fél évig ingyen látják el a

kíváncsiakat, az érdeklődőket különféle kábítószerekkel. Majd, amikor azok teljesen rászoktak a drogokra, váratlanul igen magas árat kérnek. Kedvelt célcsoport ma a tinédzser korosztály, amely számára színtelen, szagtalan, papír formájában elfogyasztható készítményeket állítanak elő.)

Az immár tizenöt éve tartó gyógyító módszer eredményességét sok tudós team kutatta. A Bush-kormány idején például egy bizottság foglalkozott ezzel a problémával, s többmillió dollárt kívántak fordítani arra, hogy a módszert Amerikába importálják. Gordon szerzetes mégis azt vallja, hogy a kúra csak az adott mikroklímában, az itt kapott lelki sokk hatására valósítható meg sikeresen. Ehhez a milióhoz tartozik egy, a szerzetesek által megtalált, s most újjáépítés alatt lévő óriási (12–24 méter magas), a Khmer korból származó 1000 éves köralakú Buddha szoboregyüttes, amely a hegyektől körülvett völgynek misztikus, „templomi” hangulatot kölcsönöz. Mindez azt is jelenti, hogy automatikusan nem lehet a látott és igen meggyőző módszert steril kórházi körülmények között alkalmazni. Általánosítható a módszernek az a konklúziója, hogy nagyon fontos a gyógyításban a lelki folyamatok figyelembevétele, a szociális munka, a visszaesést megakadályozó programok kidolgozottsága és a feed back megoldása.

A Liget júniusi számából

Földényi F. László: A szellem anarchistái

Márton László: Az „igazi” szereplő „igazi” története

Szilágyi Ákos: Az idegen szép?

*Tandori Dezső, Simon Balázs,
Czilczer Olga és Horgas Béla versei*

*Poszler György, Takács Zsuzsa, Levendel Júlia,
Balassa Péter, Lányi András, Szepes Erika írásai*

Feiler József: A Világbank és evilági birodalma